

Examen VMBO-KB

2015

tijdvak 1
woensdag 20 mei
13.30 - 15.30 uur

aardrijkskunde CSE KB

Achter het correctievoorschrift is een aanvulling op het correctievoorschrift opgenomen.

Dit examen bestaat uit 42 vragen.

Voor dit examen zijn maximaal 55 punten te behalen.

Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Meerkeuzevragen

Schrijf alleen de hoofdletter van het goede antwoord op.

Open vragen

Geef niet meer antwoorden (redenen, voorbeelden e.d.) dan er worden gevraagd. Als er bijvoorbeeld twee redenen worden gevraagd en je geeft meer dan twee redenen, dan worden alleen de eerste twee in de beoordeling meegeteld.

Weer en klimaat

bron 1

Weerbericht

Vanavond lang warm

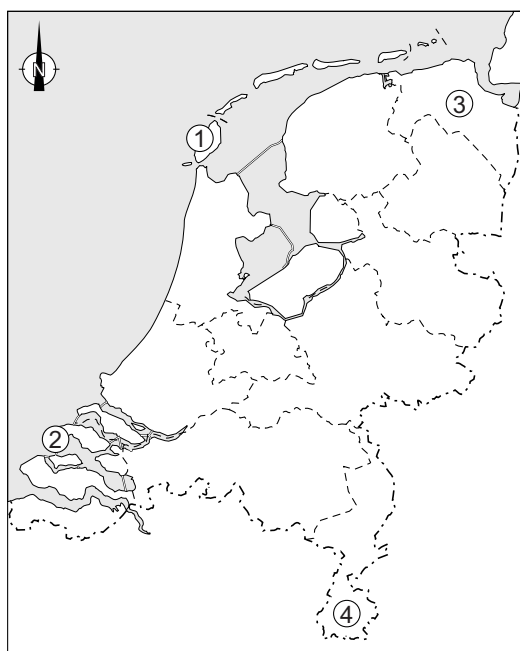
Amsterdam, 22 juli 2013

De hitte bereikt de komende twee dagen haar hoogtepunt. Vandaag en morgen wordt het tropisch warm met maxima die plaatselijk kunnen oplopen tot 34 graden Celsius. Woensdag worden regen- en onweersbuien verwacht. Daarna blijft het broeierig warm.

Vanavond blijft het nog lang warm en valt lokaal een (onweers)bui. Om 21.00 uur is het 25 tot lokaal nog 30 graden Celsius. In de nacht daalt de temperatuur uiteindelijk tot rond de 17 graden Celsius.

bron 2

Nederland

Legenda:

----- provinciegrenzen

0 40 80 km

- 2p 1 In het weerbericht van bron 1 wordt door het KNMI een middagtemperatuur met maxima tot 34 graden Celsius voorspeld.
→ Bij welk cijfer op de kaart van bron 2 is de kans het grootst dat het 34 graden Celsius wordt?
→ Geef een argument voor je keuze.
- 1p 2 Naast temperatuur en neerslag wordt er in een weerbericht ook vaak gesproken over andere weerelementen.
→ Noem twee andere weerelementen.
- 2p 3 Drie leerlingen doen ieder een uitspraak over de kans op het ontstaan van regen.
Uitspraak 1: Regen kan ontstaan bij een botsing tussen een koufront en een warmtefront.
Uitspraak 2: Regen kan ontstaan bij stuwing van vochtige lucht tegen een hoger gelegen gebied.
Uitspraak 3: Regen kan ontstaan bij dalende lucht in de subtropen.
→ Neem de cijfers 1, 2 en 3 van de uitspraken over op het antwoordblad en geef van elke uitspraak aan of deze juist of onjuist is.

bron 3

Nieuwjaarsduik Scheveningen, Noordzeekust

- 1p 4 Bron 3 toont een foto van de jaarlijkse Nieuwjaarsduik in Scheveningen. Wat is juist over de situatie op het strand in Scheveningen op 1 januari?
- A Bij een oostenwind is het relatief warm op 1 januari.
  - B Bij een oostenwind is het relatief nat op 1 januari.
  - C Een voordeel bij deze duik is dat de zee relatief warm is op 1 januari.
  - D Een voordeel bij deze duik is dat het land relatief warm is op 1 januari.

bron 4

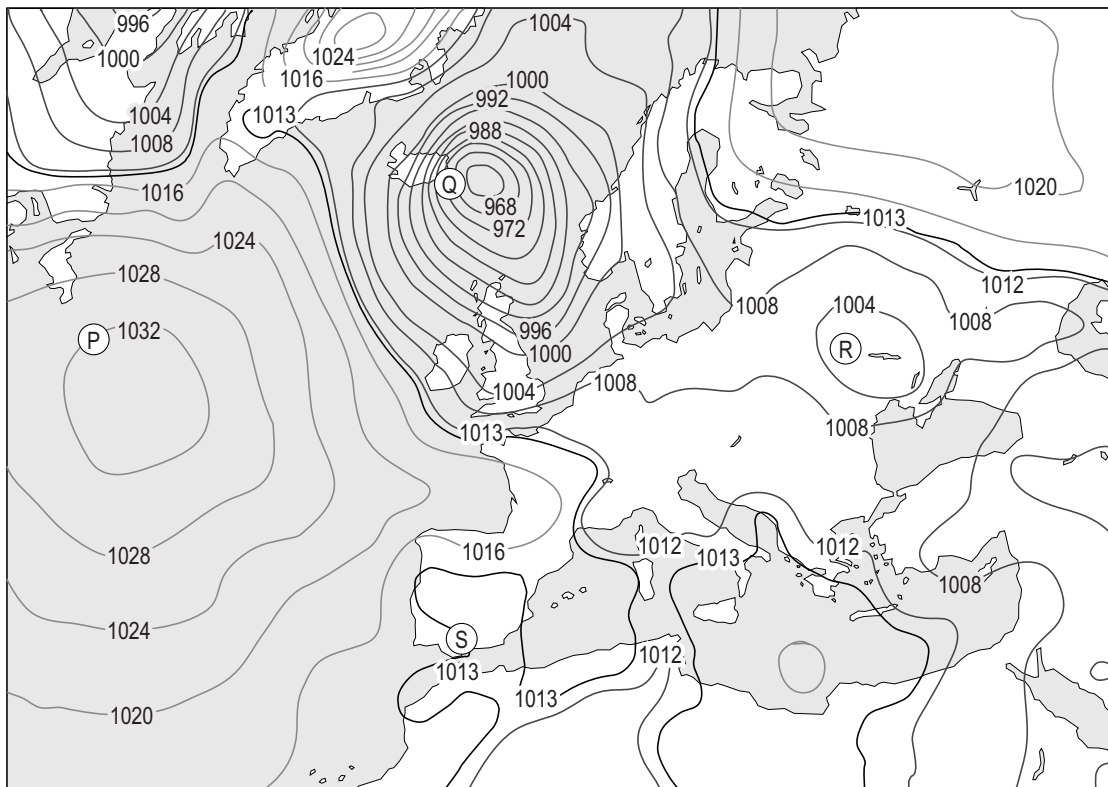
Luchtdruk en bijbehorende neerslagkans

Luchtdruk*	Neerslagkans (%)
990	80
994	70
998	60
1002	50
1007	40
1011	30
1016	20
1020	10

* Luchtdruk wordt uitgedrukt in hectopascal en millibar.

bron 5

Luchtdruk in Europa op 10 september 2013

- 1p 5 Gebruik de tabel van bron 4 en de kaart van bron 5.
Hoe groot was de neerslagkans op 10 september 2013 in Midden-Nederland?
- A rond de 20%
  - B rond de 30%
  - C rond de 40%
  - D rond de 50%

- 1p   **6**   De kaart van bron 5 gaat over de verschillen in luchtdruk in Europa.
Bij welke letter in bron 5 was de windsnelheid op 10 september 2013 het hoogst?
- A**   bij letter P
  - B**   bij letter Q
  - C**   bij letter R
  - D**   bij letter S

bron 6

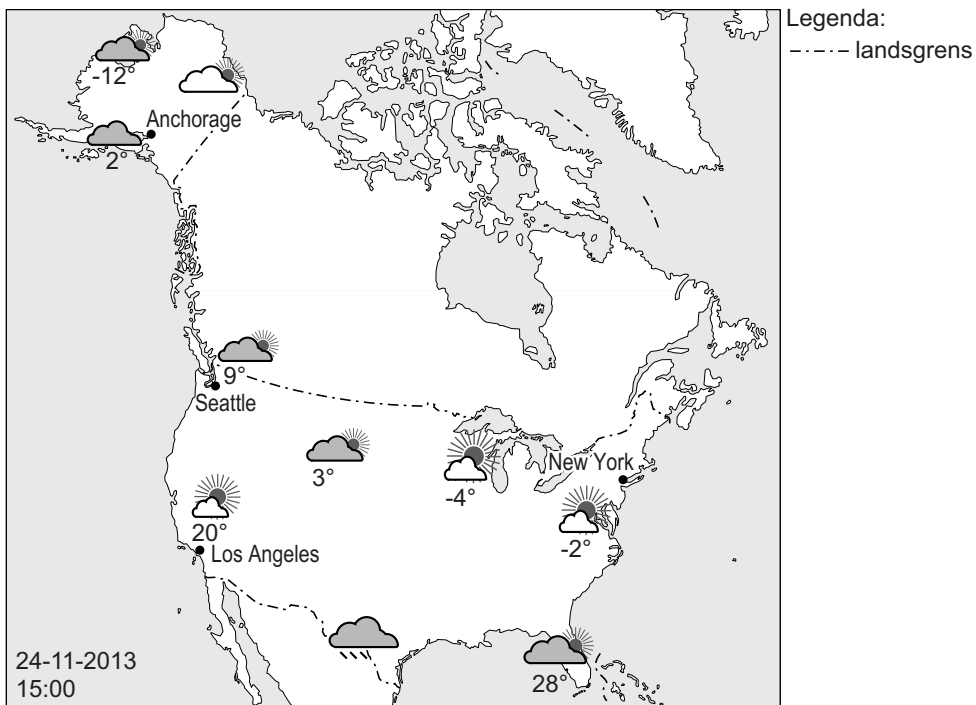
Weerbericht

Weerbericht, zondag 15 september 2013
Vandaag schijnt de zon volop, de middagtemperaturen kunnen gemakkelijk oplopen tot 32 graden Celsius. Vannacht koelt het af naar 22 graden Celsius. Het blijft de komende dagen warm en droog.

- 1p   **7**   Lees bron 6.
→ Bij welk land past het weerbericht uit bron 6, bij Spanje of Nederland?
Geef een argument voor je keuze.
- 2p   **8**   Hier staan vier uitspraken over weer en klimaat.
Uitspraak 1: Een depressie is een hogedrukgebied.
Uitspraak 2: Luchtdruk wordt gemeten met een barometer.
Uitspraak 3: Isobaren zijn lijnen op een kaart die plaatsen met dezelfde temperatuur met elkaar verbinden.
Uitspraak 4: De windkracht wordt ingedeeld met de schaal van Beaufort.
→ Neem de cijfers 1, 2, 3 en 4 van de uitspraken over op het antwoordblad en geef van elke uitspraak aan of deze juist of onjuist is.

bron 7

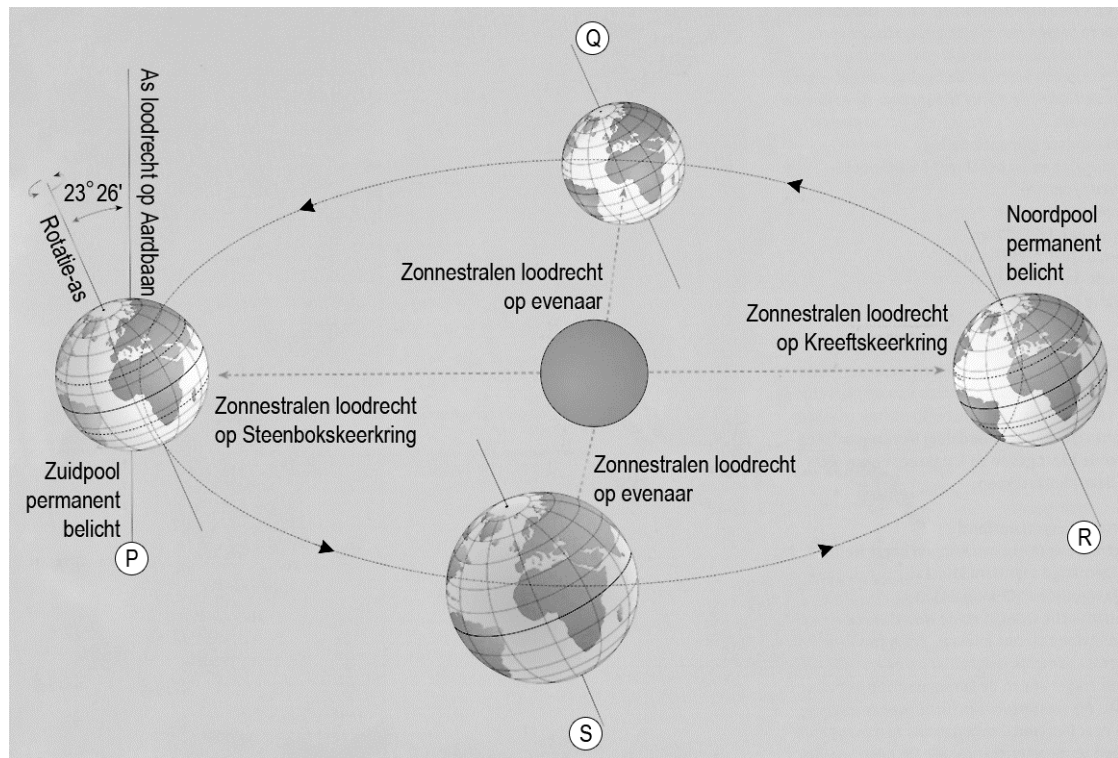
Weersverwachting voor de Verenigde Staten

- 1p 9 Bron 7 geeft de weersverwachting voor de Verenigde Staten op 24 november. Deze weersverwachting past in het klimaatbeeld van de Verenigde Staten voor deze tijd van het jaar.
→ Geef de verklaring voor de hoge temperatuur in Seattle ten opzichte van New York.

bron 8

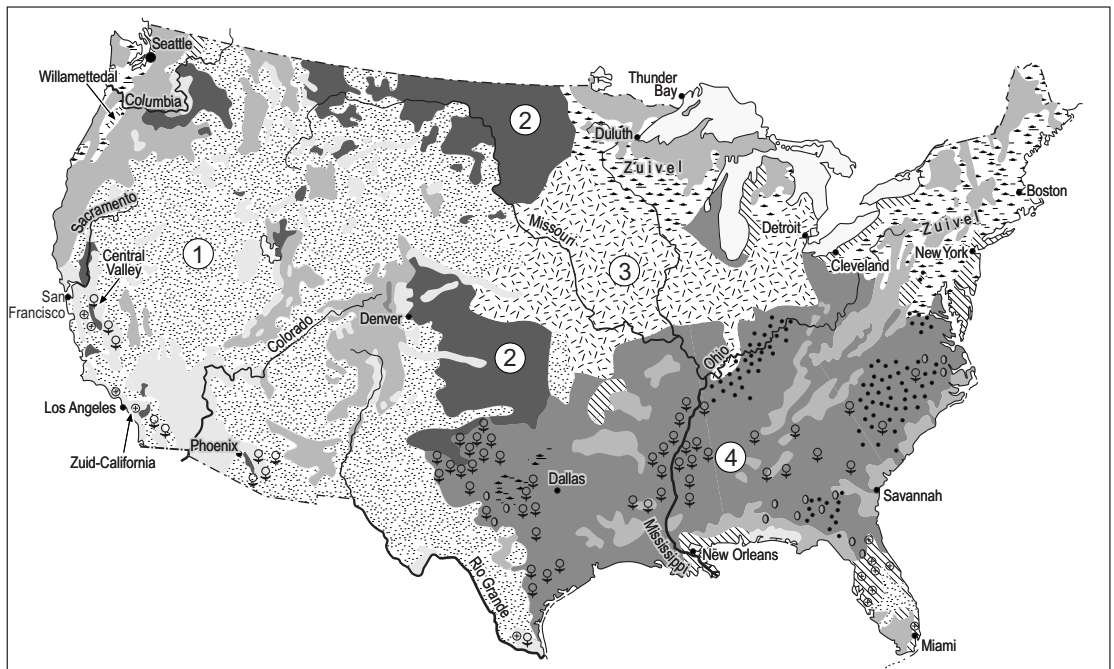
Baan van de aarde om de zon

- 1p 10 In bron 8 is bij P, Q, R en S niet aangegeven welk seizoen het betreft. Welke beschrijving hoort bij Q te staan?
- A Op het noordelijk halfrond begint de winter, op het zuidelijk halfrond begint de zomer.
  - B Op het noordelijk halfrond begint de zomer, op het zuidelijk halfrond begint de winter.
  - C Op het noordelijk halfrond begint de herfst, op het zuidelijk halfrond begint de lente.
  - D Op het noordelijk halfrond begint de lente, op het zuidelijk halfrond begint de herfst.

bron 9

De Verenigde Staten, bodemgebruik

Legenda:

- Improductief
- Bos
- Intensieve veeteelt
- 1
- 2
- 3
- Overige akkerbouw
- Groenten, fruit, wijnbouw

- Tabak
- ⊕ Citrusvruchten
- ⊙ Aardnoten
- ♀♀♀ 4

0 300 600 km

1p 11 Bekijk bron 9.

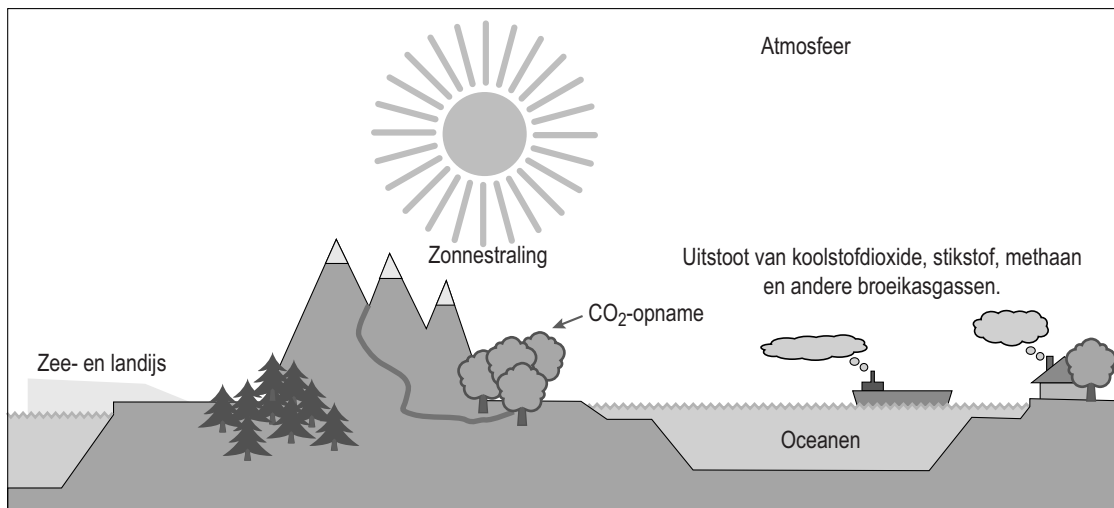
Op de kaart en in de legenda is een aantal vormen van bodemgebruik vervangen door de cijfers 1, 2, 3 en 4.

Achter welke letter staat het juiste bodemgebruik?

	1	2	3	4
A	extensieve veeteelt	tarwe	soja en maïs	katoen
B	extensieve veeteelt	katoen	tarwe	soja en maïs
C	katoen	extensieve veeteelt	soja en maïs	tarwe
D	katoen	soja en maïs	tarwe	extensieve veeteelt

bron 10

Het versterkte broeikaseffect

- 1p 12 Het versterkte broeikaseffect wordt onder andere veroorzaakt doordat de mens broeikasgassen uitstoot. Stel dat in een land de uitstoot van broeikasgassen tot een absoluut minimum is beperkt.
→ Geef met behulp van bron 10 een maatregel die dat land dan nog zou kunnen nemen om het versterkte broeikaseffect te verminderen.

- 1p 13 Bij veeteelt komen broeikasgassen vrij.
→ Welk broeikasgas komt vooral vrij bij veeteelt?

bron 11

New York en zeespiegelstijging

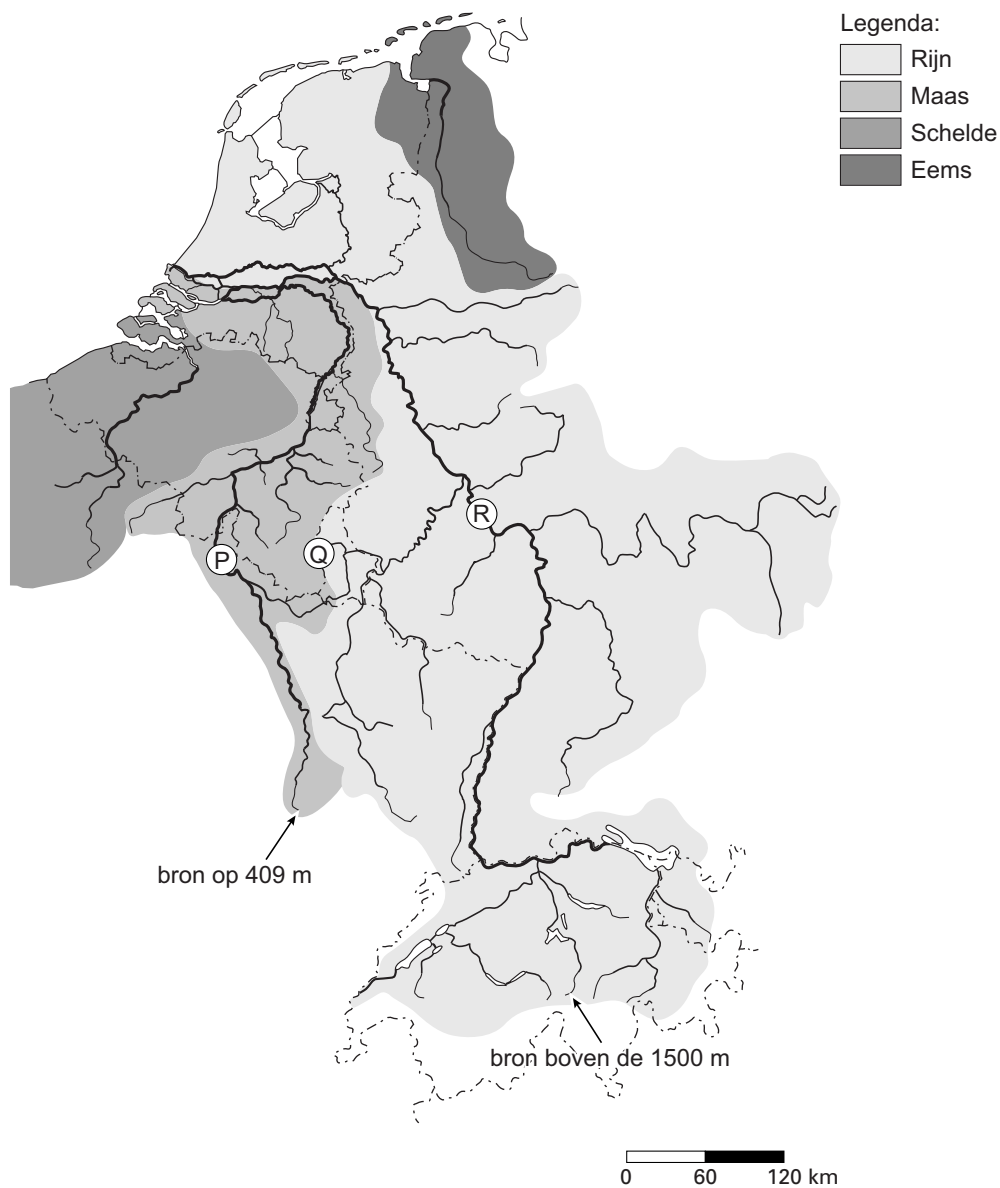
Gaat New York ten onder?

Hilversum, 23 juni 2013. Als de zeespiegel een meter stijgt, zit een groot deel van New York diep in de problemen. Bij twee meter is er geen redden meer aan.

- 2p 14 In bron 11 kun je lezen dat New York in de problemen komt bij zeespiegelstijging. De onderstaande begrippen beschrijven wat er gebeurt bij zeespiegelstijging.
- 1 afsmelten landijs
  - 2 overstromingsgevaar
  - 3 het versterkte broeikaseffect
  - 4 zeespiegelstijging
- Zet de cijfers 1, 2, 3 en 4 van de begrippen in chronologische volgorde op het antwoordblad.

bron 12

De stroomgebieden van vier rivieren

- 1p 15 Bekijk bron 12.
Nederland maakt onder andere deel uit van de stroomgebieden van de Rijn en de Maas.
Wat is juist?
- A P is de Maas en de Maas is een gemengde rivier.
  - B P is de Rijn en de Rijn is een regenrivier.
  - C Q is de Rijn en de Rijn is een gemengde rivier.
  - D Q is de waterscheiding van de Rijn en de Maas.
  - E R is de Maas en de Maas is een regenrivier.
  - F R is de Rijn en de Rijn is een gletsjerrivier.

bron 13

Invultekst

Het rivierengebied van Nederland ligt in de ... **K** ...

(benedenloop / bovenloop) en is vooral een ... **L** ...

(sedimentatiegebied / erosiegebied).

De rivieren hebben er ... **M** ... (wel een / geen) delta gevormd.

Richting de Noordzeekust ligt de bodem ... **N** ... (onder / boven) het NAP.

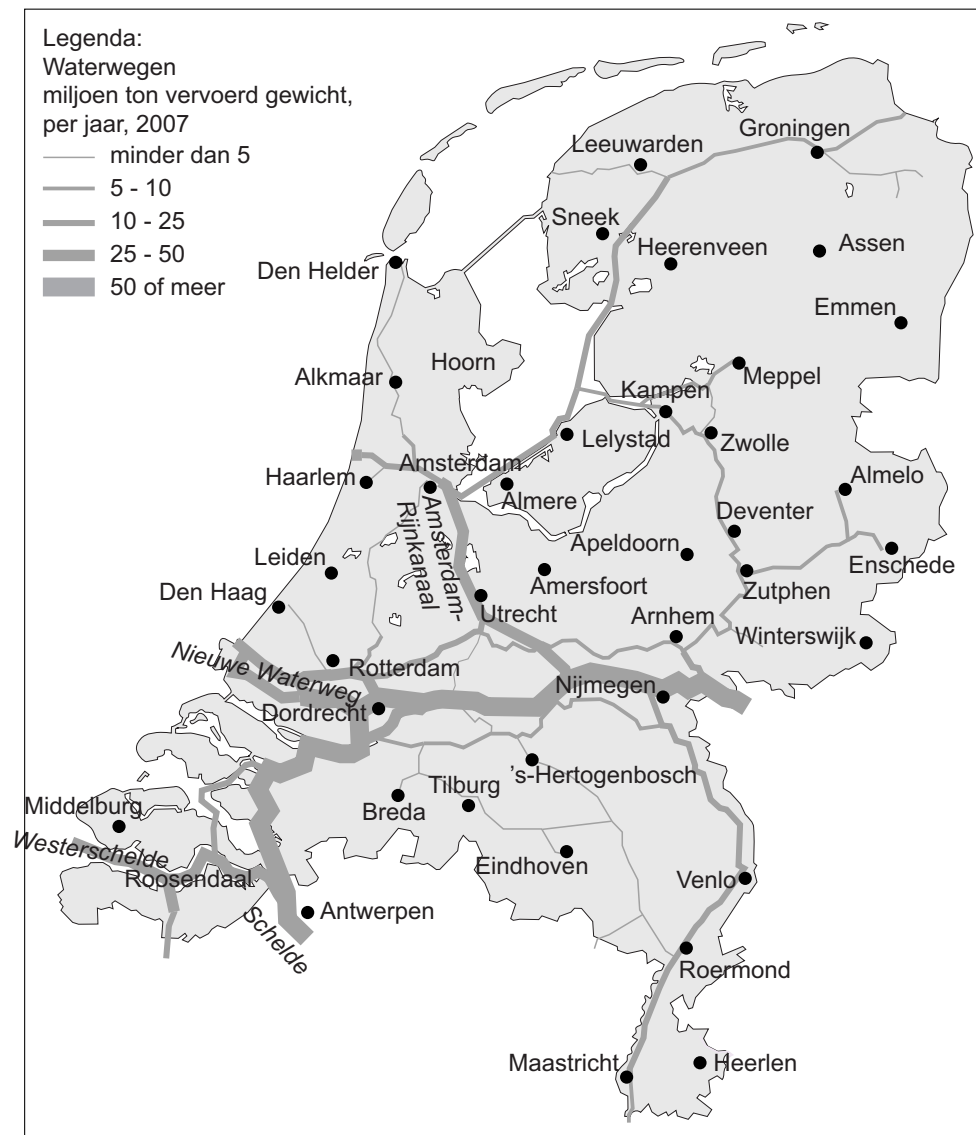
Bij de monding is er sprake van ... **O** ... (verzilting / ontzilting) van het rivierwater.

2p **16** Bekijk bron 12 en lees de tekst van bron 13.

→ Neem de letters K, L, M, N en O uit bron 13 over op het antwoordblad en kies telkens het juiste woord.

bron 14

Verkeersintensiteit waterwegen

- 2p 17 Drie leerlingen doen ieder een uitspraak over bron 14.
- Erwin zegt: “Over het Amsterdam-Rijnkanaal werd in 2007 tussen de 25 en 50 miljoen ton vervoerd.”
- Isa zegt: “Vanuit Rotterdam wordt per binnenvaartschip meer over de Waal naar Duitsland vervoerd dan over de Maas naar Frankrijk.”
- Luca zegt: “Binnenvaartschepen hoeven vanuit Rotterdam niet via de Noordzee om naar de haven van Antwerpen te varen.”
- Neem de namen Erwin, Isa en Luca over op het antwoordblad en geef van elke uitspraak aan of deze juist of onjuist is.

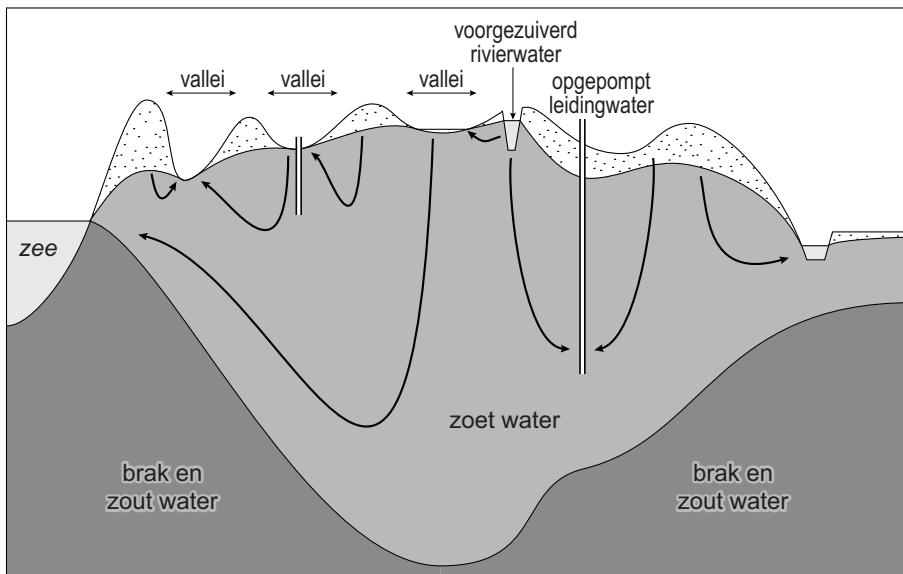
- 1p 18 Na de dreigende overstromingen in 1995 wilde de overheid de rivieren in ons land meer ruimte geven. Eén van de maatregelen binnen dit beleid is de aanleg van overloopgebieden.
- Welke functie heeft een overloopgebied?
- A Het is een bergingsgebied voor opvang van vervuild water.
  - B Het is een bergingsgebied voor opvang van zout water.
  - C Het is een gebied voor tijdelijke opvang van overtollig water.
  - D Het is een opslagplaats voor drinkwater.

bron 15

Elektriciteitscentrale

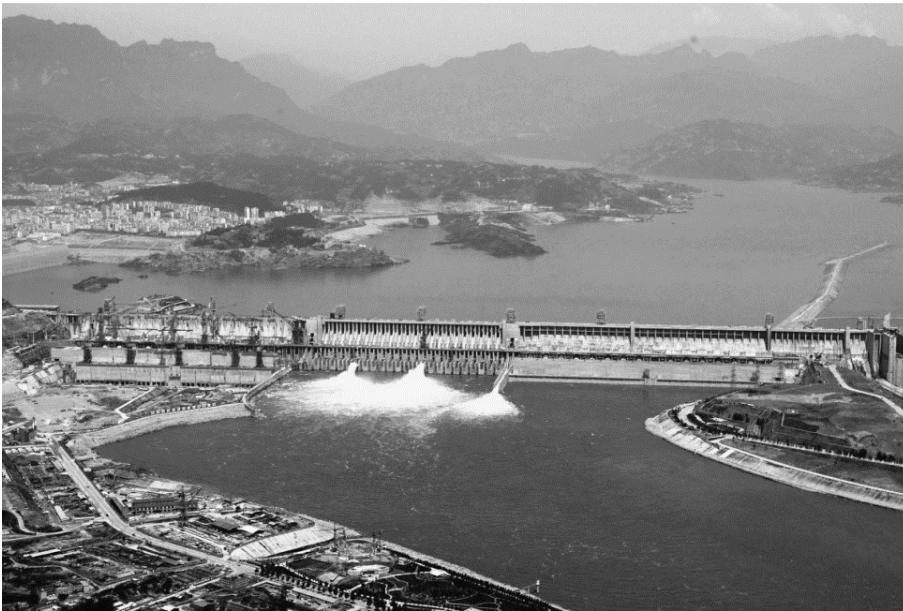
- 1p 19 Bekijk bron 15.
- Waarvoor gebruiken elektriciteitscentrales veel water?

bron 16**Watervoorziening en waterwinning in het duingebied in Nederland**

- 1p 20 Het waterschap heeft maatregelen getroffen om verdere verzilting van het duingebied te voorkomen.
→ Geef met behulp van bron 16 de maatregel die verzilting van het duingebied tegengaat.
- 1p 21 Het Nederlandse rivierenlandschap is onder andere opgebouwd uit oeverwallen en komgronden, die elk hun eigen kenmerken hebben. Achter welke letter staan de juiste kenmerken bij komgrond en oeverwal?

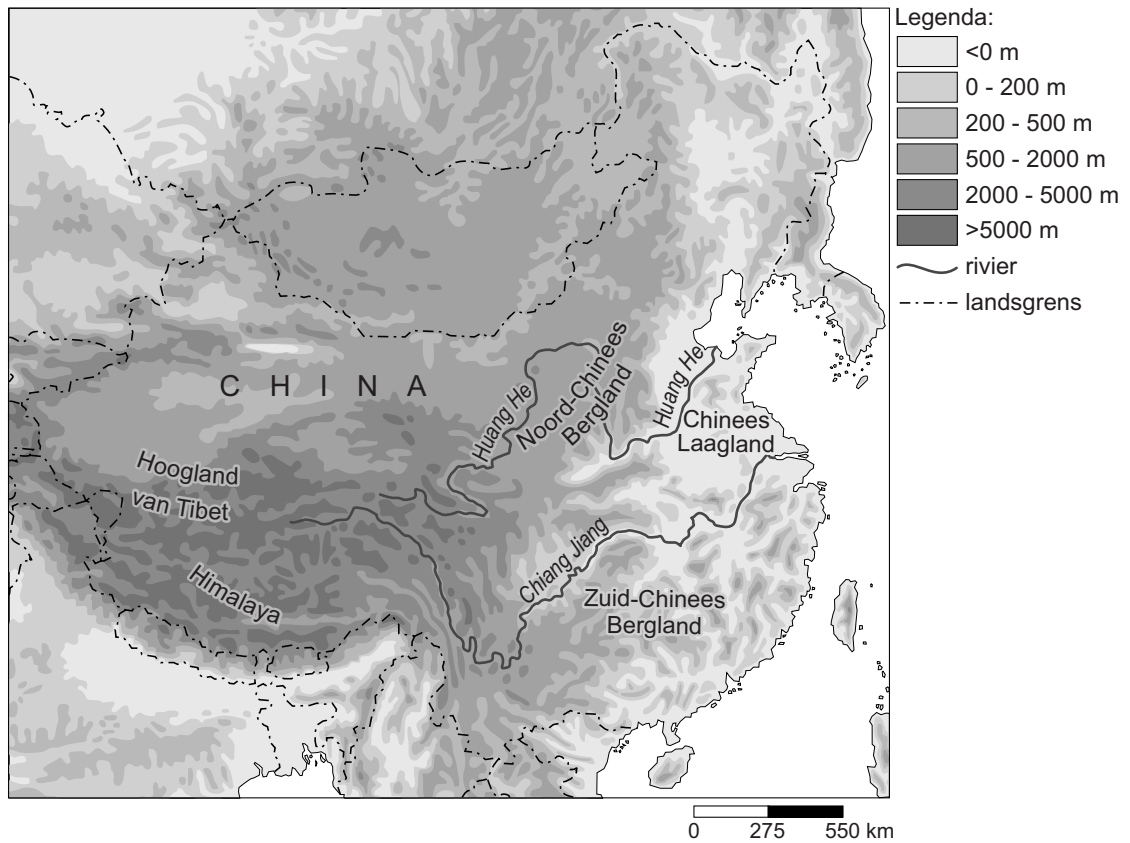
	komgrond	oeverwal
A	bestaat uit grof zand, wordt gebruikt als akkerland, is hoger gelegen en ligt niet direct naast de rivier	bestaat uit zware rivierklei, wordt gebruikt als weiland, is lager gelegen en ligt dicht bij de rivier
B	bestaat uit grof zand, wordt gebruikt als akkerland, is lager gelegen en ligt direct langs de rivier	bestaat uit zware rivierklei, wordt gebruikt als weiland, is lager gelegen en ligt verder weg van de rivier
C	bestaat uit zware rivierklei, wordt gebruikt als weiland, is lager gelegen en ligt direct langs de rivier	bestaat uit grof zand, wordt gebruikt als akkerland, is hoger gelegen en ligt verder weg van de rivier
D	bestaat uit zware rivierklei, wordt gebruikt als weiland, is lager gelegen en ligt niet direct langs de rivier	bestaat uit grof zand, wordt gebruikt als akkerland en voor bewoning, is hoger gelegen en ligt dicht bij de rivier

bron 17
De Drieklovendam

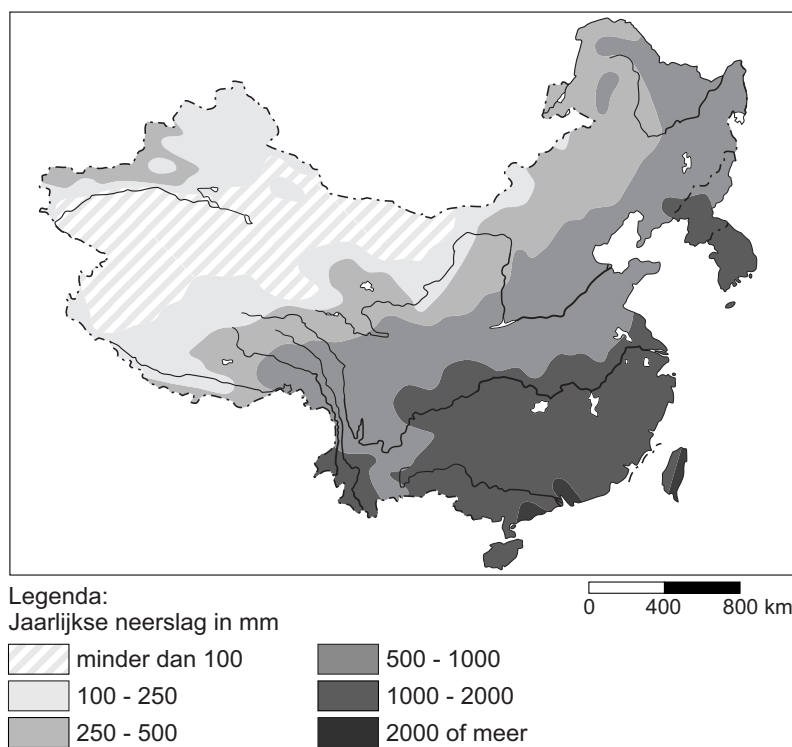

- 1p 22 Bekijk bron 17.
De Drieklovendam is in de Chang Jiang aangelegd. Naast de dam zijn vijf dubbele scheepvaartsluizen en een scheepslift aangelegd.
→ Geef de reden waarom deze scheepvaartsluizen en scheepslift van belang zijn voor de havenstad Shanghai.

bron 18
Oost-Azië reliëf

bron 19
Oost-Azië neerslag

bron 20
Invultekst

De Huang He en de Chang Jiang zijn twee belangrijke rivieren in China.
De Huang He ligt in ... **P** ... (Noord-China / Zuid-China) en is
een ... **Q** ... (gemengde rivier / gletsjerrivier).
Het stroomgebied van de Huang He is een ... **R** ... (droger / natter) gebied
dan dat van de Chang Jiang.
De Chang Jiang is een ... **S** ... (gemengde rivier / gletsjerrivier).

- 2p **23** Bekijk bron 18 en bron 19 en lees bron 20.
→ Neem de letters P, Q, R en S uit bron 20 over op het antwoordblad en
kies telkens het juiste woord.

- 1p **24** Bekijk bron 18.
Veel rivieren in China ontspringen in de Himalaya en het Hoogland van
Tibet. Ze lopen via het Zuid-Chinees Bergland of het Noord-Chinees
Bergland naar het Chinees Laagland.
Achter welke letter staan de juiste kenmerken van de rivieren bij
Himalaya/Hoogland van Tibet en Chinees Laagland?

	Himalaya en Hoogland van Tibet	Chinees Laagland
A	bovenloop, er is evenwicht tussen sedimentatie en erosie	benedenloop, er is evenwicht tussen sedimentatie en erosie
B	bovenloop, er vindt vooral erosie plaats	benedenloop, er vindt vooral sedimentatie plaats
C	middenloop, er is evenwicht tussen sedimentatie en erosie	benedenloop, er vindt vooral erosie plaats
D	middenloop, er vindt vooral sedimentatie plaats	benedenloop, er vindt vooral sedimentatie plaats

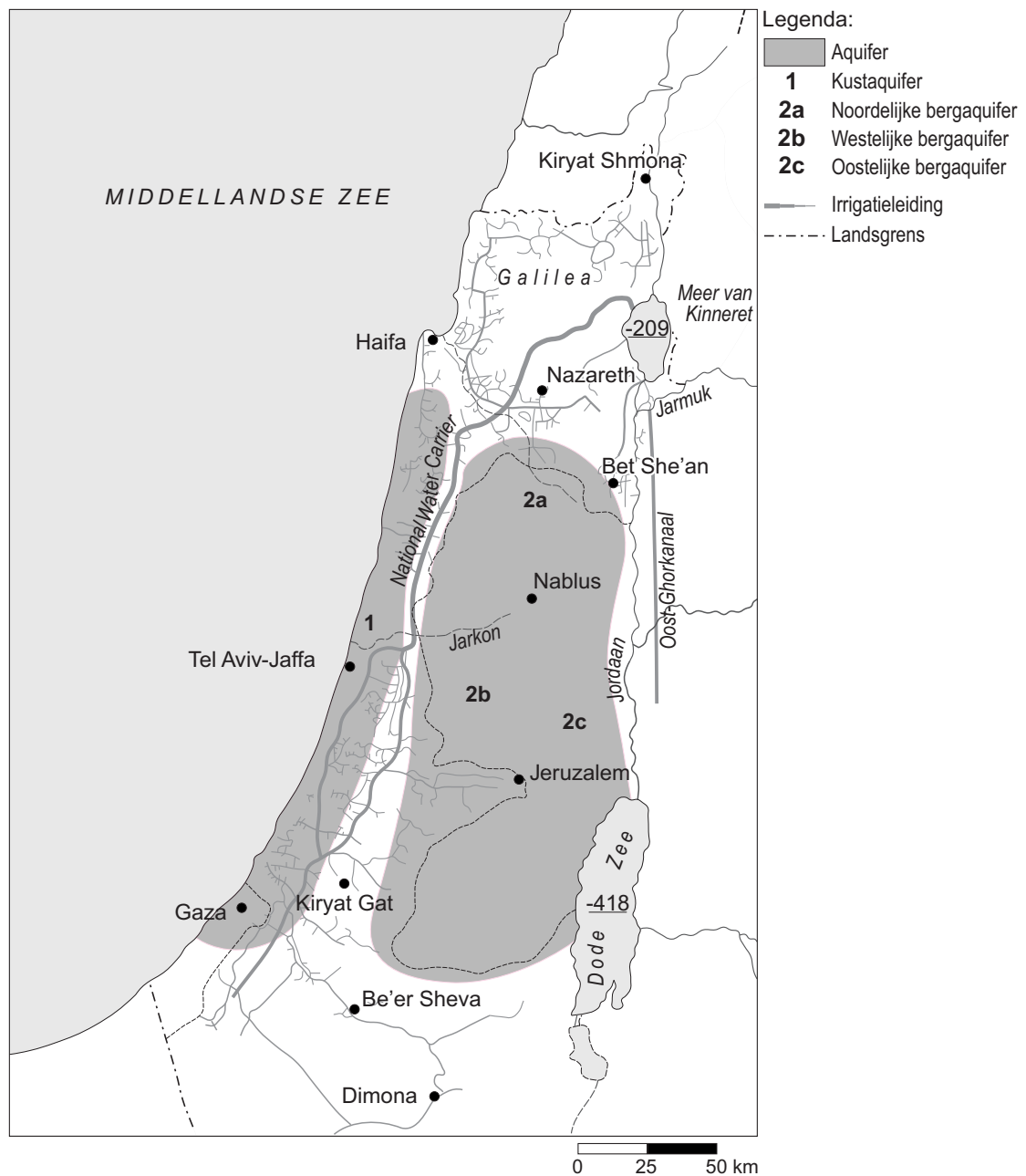
bron 21
Grote Kanaal

- 2p **25** Op de kaart in bron 21 zie je dat de meeste rivieren in China in een bepaalde hoofdrichting stromen. Het Grote Kanaal loopt van Hangzhou naar Beijing.
→ Noem de twee redenen waarom dit kanaal is aangelegd.

bron 22

Israël / Palestina irrigatie

- 2p 26 Op de kaart van bron 22 zie je de National Water Carrier, een kanaal voor watertransport in Israël.
- Noem eerst het doel van de National Water Carrier.
  - Noem vervolgens de belangrijkste bron van de National Water Carrier.

bron 23
Ontziltingsfabriek

- 1p   **27**   Zie bron 23.
Het ontzilten van zeewater wordt steeds meer toegepast om
het Midden-Oosten van water te voorzien.
→ Geef een reden waarom het ontzilten van zeewater niet duurzaam is.
- 1p   **28**   In Nederland worden akkers en weilanden vaker beregend dan dat er
druppelirrigatie wordt toegepast.
→ Noem hiervoor een reden.

bron 24

Krantenartikel

Krimp bedreigt het platteland: verlaten huizen, afgebladderde verf en dichtgespijkerde ramen. De journaalbeelden uit 2008 van het Groningse gehucht Ganzedijk stemmen droevig. Ze zijn symbool geworden voor het schrikbeeld voor veel bestuurders op het platteland: bevolkingskrimp.

- 1p   **29**   Lees bron 24.
Er zijn verschillende oorzaken van regionale bevolkingskrimp op het platteland.
Achter welke letter staan twee juiste oorzaken?
- A**   immigratie en ontgroening
  - B**   remigratie en natuurlijke bevolkingsgroei
  - C**   negatief geboorteoverschot en urbanisatie
  - D**   sterfteoverschot en segregatie
- 2p   **30**   Regionale bevolkingskrimp is volgens bron 24 een schrikbeeld voor bestuurders op het platteland.
→ Geef twee nadelige gevolgen van bevolkingskrimp voor de leefbaarheid in deze plattelandsregio's.

bron 25**Krimp- en groeigebieden in Nederland**

- 1p 31 Op de kaart in bron 25 zijn vier regio's aangegeven.
Twee van deze regio's zijn krimpgebieden en in twee regio's groeit de bevolking.
Wat is de juiste combinatie van cijfer en soort gebied?

	krimpgebied	gebied met bevolkingsgroei
A	1 en 2	3 en 4
B	1 en 4	2 en 3
C	2 en 3	1 en 4
D	3 en 4	1 en 2

bron 26

Oorzaken bevolkingsdaling in krimpgebieden.

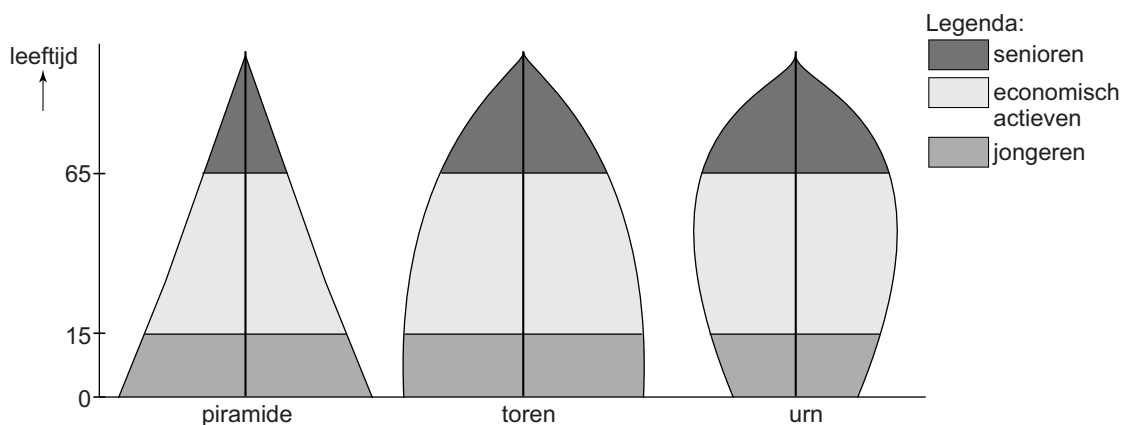
De bevolking in krimpgebieden daalt of verandert van samenstelling doordat:

- 1 er minder kinderen geboren worden
- 2 gezinnen met kinderen verhuizen naar grotere steden
- 3 jongeren en hoogopgeleiden verhuizen naar grotere steden

- 2p 32 Tijdens de aardrijkskundeles hebben Esther, Lin en Michelle een discussie over de tekst van bron 26. Zij doen ieder een bewering. Esther zegt: "Oorzaak 1, 2 en 3 hebben alle drie te maken met migratie." Lin zegt: "Oorzaak 2 en 3 hebben te maken met het begrip urbanisatie." Michelle zegt: "Bij oorzaak 3 past het begrip braindrain."
→ Neem de namen Esther, Lin en Michelle over op het antwoordblad en geef van elke bewering aan of deze juist of onjuist is.

bron 27

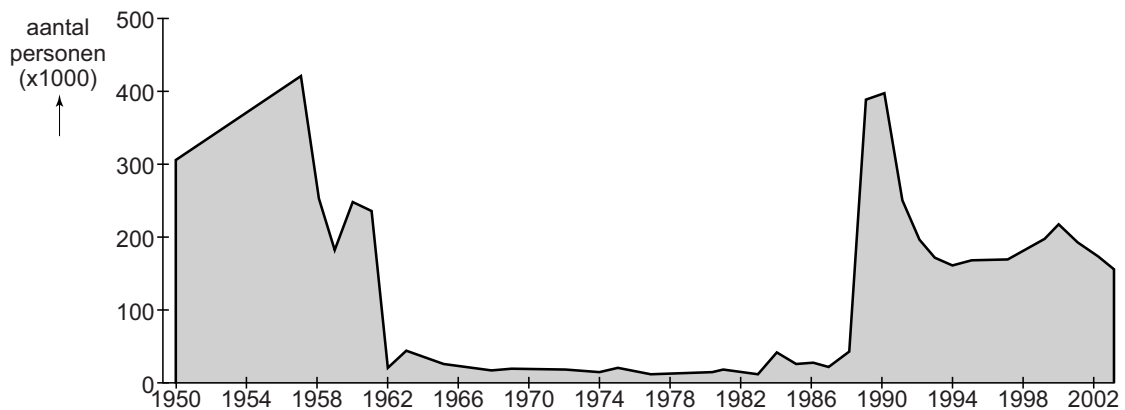
Drie bevolkingsdiagrammen

- 1p 33 Bron 27 laat drie verschillende vormen van bevolkingsdiagrammen zien. Welk bevolkingsdiagram hoort bij een gebied waar het bevolkingsaantal terugloopt?
- A piramide
  - B toren
  - C urn

bron 28

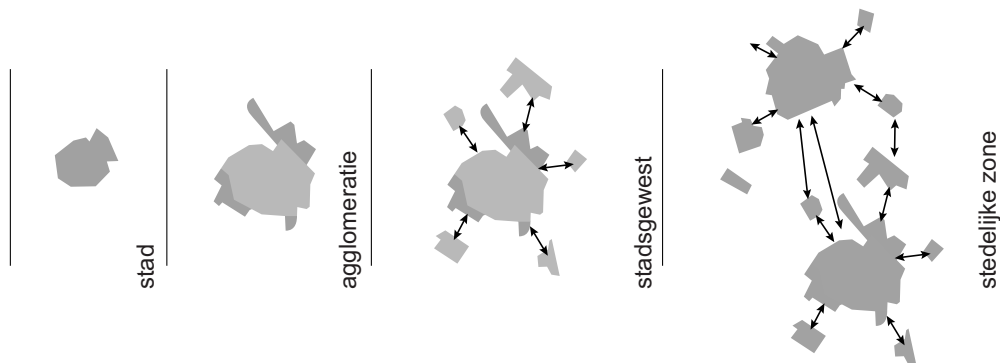
Migratie van Oost-Duitsland naar West-Duitsland, 1950 – 2003

- 1p 34 Bron 28 laat de migratie van Oost-Duitsland naar West-Duitsland tussen 1950 en 2003 zien.
 → Geef de reden waarom in de periode 1962 – 1989 veel minder mensen van Oost-Duitsland naar West-Duitsland migreerden dan in de periode ervoor en erna.

bron 29

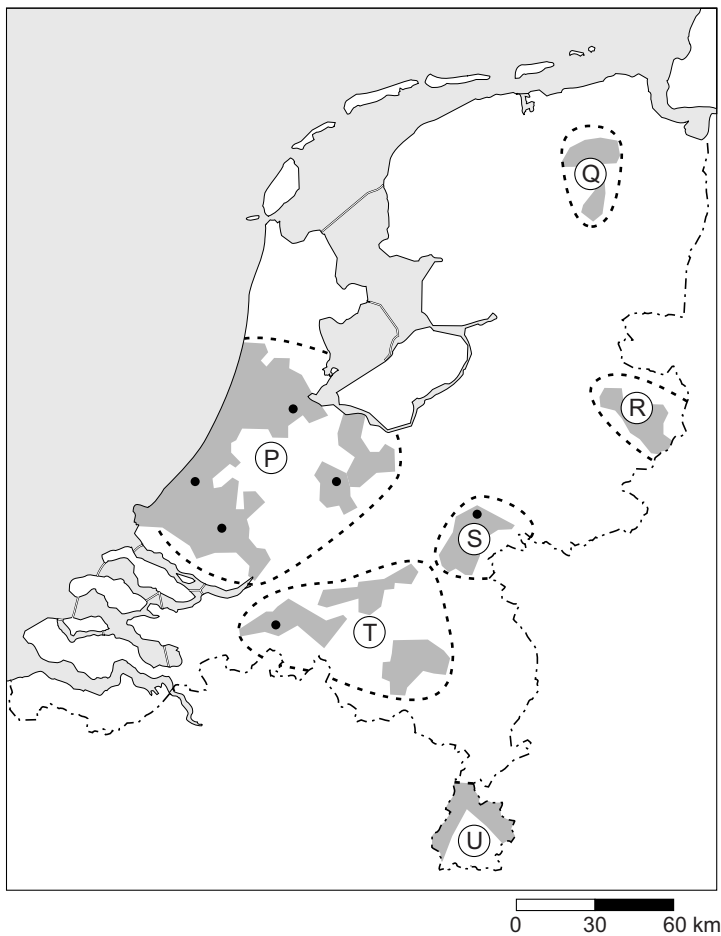
Van stad naar stedelijke zone

- 1p 35 Bron 29 laat de ontwikkeling zien van stad naar stedelijke zone. Binnen deze ontwikkeling passen de begrippen suburbanisatie en urbanisatie. Achter welke letter staan de begrippen die het best passen bij agglomeratie en stedelijke zone?

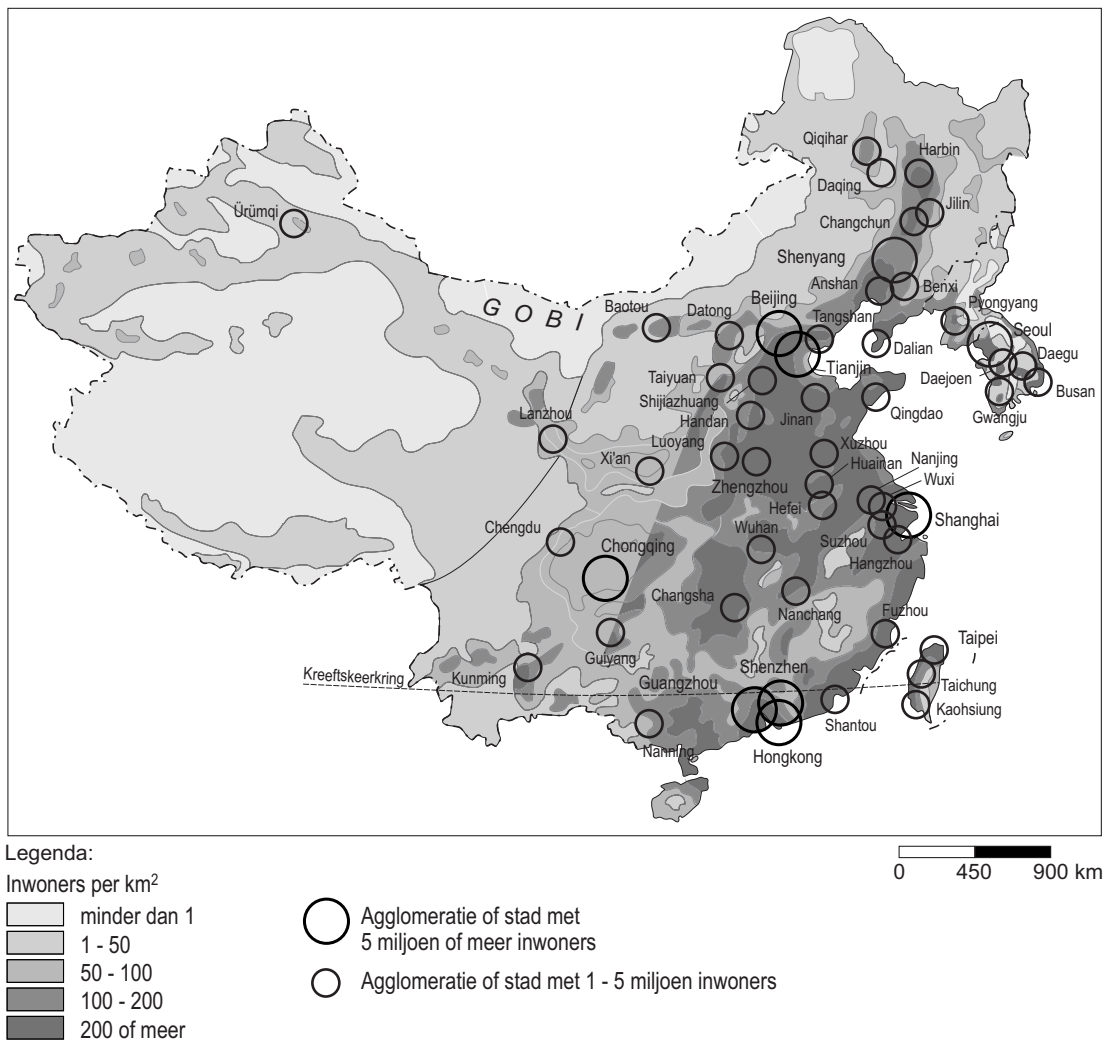
	agglomeratie	stedelijke zone
A	suburbanisatie	suburbanisatie
B	suburbanisatie	urbanisatie
C	urbanisatie	suburbanisatie
D	urbanisatie	urbanisatie

bron 30
Stedelijke zones

- 1p 36 Met welke letter is de stedelijke zone Bandstad Twente aangegeven in bron 30?
- A met letter P
  - B met letter Q
  - C met letter R
  - D met letter S
  - E met letter T
  - F met letter U
- 1p 37 In oude industriegebieden zoals het Ruhrgebied krijgen oude gebouwen soms een nieuwe functie. Zo probeert men de ruimtelijke kwaliteit van zo'n gebied weer te verbeteren. Voordat daadwerkelijk tot herinrichting wordt overgegaan, is er veel overleg nodig tussen gemeente en bewoners.
- Hoe noemen we het overleg van de gemeente met de bewoners?
- A inspraak
  - B integratie
  - C leefbaarheid
  - D sociale controle

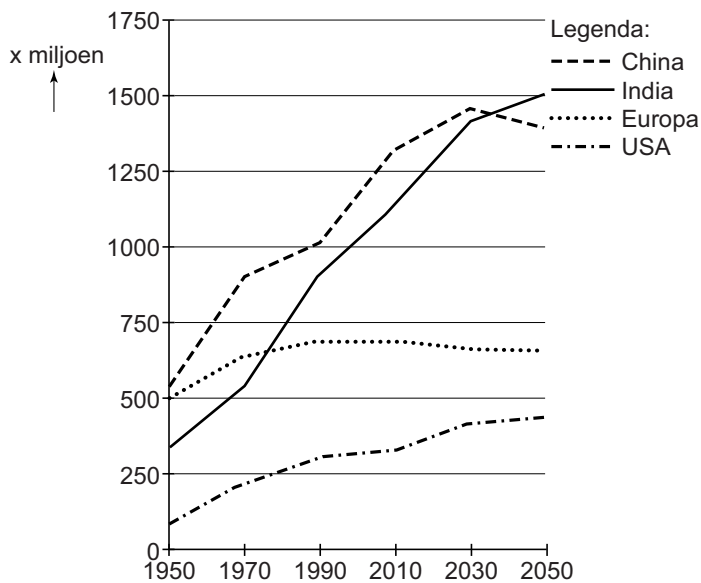
bron 31
Bevolkingsdichtheid China

- 2p **38** Bron 31 laat zien dat de bevolking erg ongelijk gespreid is over China.
→ Geef twee natuurlijke oorzaken van de lage bevolkingsdichtheid in het westen van China.

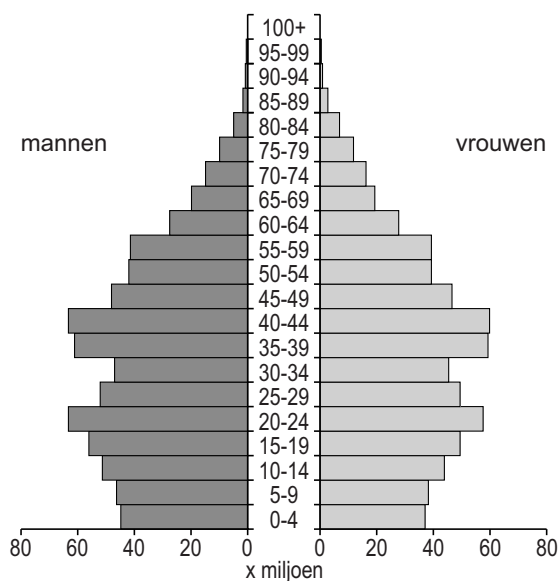
bron 32

Bevolkingsomvang (na 2014: voorspelde bevolkingsomvang)

bron 33

Leeftijdsdiagram van China in 2010

- 1p 39 Johnny en Andrea bekijken bron 32 en bron 33. Ze doen ieder een uitspraak over deze bronnen.
Johnny zegt: "Ondanks de bevolkingsafname van China in de toekomst, blijft China tot 2050 het gebied waar de meeste mensen van de wereld wonen."

Andrea zegt: "Door de bevolkingspolitiek is in China een mannenoverschot ontstaan."

→ Neem de namen Johnny en Andrea over op het antwoordblad en geef van elke uitspraak aan of deze juist of onjuist is.

bron 34

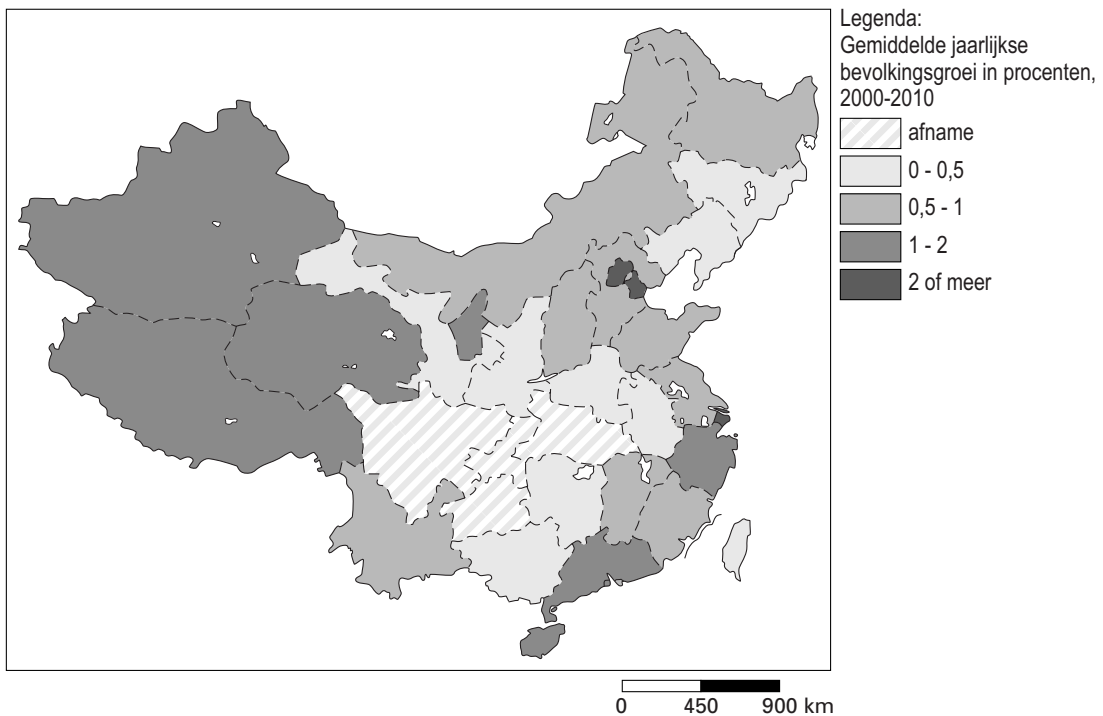
Wijk in Beijing

- 1p   **40**   Bron 34 laat een oude wijk in Beijing zien.
Hoe noemen we zo'n wijk in China?
- A   bidonville
  - B   hukou
  - C   hutong
  - D   krottenwijk
- 2p   **41**   Zie bron 34.
De laatste jaren verdwijnen deze oude woonwijken uit de Chinese steden.
→ Geef twee redenen waarom deze oude woonwijken steeds meer verdwijnen.

bron 35

Bevolkingsgroei in China, 2000 – 2010

- 1p 42 Bekijk bron 35.
Wat is een oorzaak van de bevolkingsgroei in het **westen** van China?
- A de natuurlijke bevolkingsgroei
  - B de sociale bevolkingsgroei
  - C het migratieoverschot

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.